

ІДЕОЛОГІЯ «РУССКОГО МИРА» ЯК ІДЕЙНА ОСНОВА РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Росія не на жарт переймається ідеями відродження своєї імперії. За «руським миром» стоїть «собираніє земель» колишньої Російської імперії з метою відновити її на карті світу. У статті викладається доктрина Путінсько-Кирилового «руського мира», тих політичних ідеологем, якими живе Путінська Росія і якими керується Московська Патріархія у справі політичного «окормлення» російського народу і тієї частини українців, які є вірними УПЦ МП чи її симпатиками. Актуальність теми цієї статті обумовлена загостренням політико - ідеологічної, морально - психологічної, соціально - економічної боротьби за серце і розум українця. Сучасні зовнішні та внутрішні недруги цілеспрямовано застосовують різноманітні методи і форми руйнування традиційного українського життєвого середовища, національної ідентичності, відчуження від рідної мови, культури, вироблення в українців почуття меншовартості, психології угодиництва, малоросійства.

Мета. Розкрити антиукраїнську суть концепції «руського мира», яка уже полонила велику кількість засобів масової комунікації в Україні.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- розглянути політико-ідеологічні засади «руського мира»;
- ознайомитись із причинами даного проекту;
- визначити гуманітарну експансію Росії в Україні.

Висхід матеріалу. На думку російського прокремлівського політикуму та російського православ'я, руйнація Радянського Союзу розцінюється чи не найбільшою катастрофою російської історії – «загальнонаціональною трагедією величезного масштабу». Виходячи з цього, російський політично-православний проект під назвою «руський мир» як спільний витвір В. Путіна і Патріарха Московського Кирила – це наразі єдиний шанс відновити втрачений із розвалом СРСР колишній імперський простір і статус Росії на пострадянських територіях.

У контексті ідеології «руського мира» Україні не просто не передбачено бути українською, а й її існування як незалежної національної держави залишається під великим питанням. *Основна місія Московської Патріархії в Україні* – це зусиллями УПЦ МП, як представника і виразника інтересів російського православ'я в українському суспільстві, завдати українцям бути нацією, а Україні – державою. Під вивіскою «руського мира» РФ хоче повернути собі втрачені з розвалом СРСР території, зокрема Україну. А всі пишномовні розмови про якийсь єдиний духовний простір, про співдружність слов'янських народів, про якісь, зніціювані РФ міждержавні союзи на пострадянському просторі, зрештою, про «руський мир» є всього лише антуражем, ширмою для неоімперських, неоколоніальних амбіцій до України, заходів з її втягування в орбіту нової Російської імперії.

Необхідні для цього настрої в Україні готувала підпорядкована Московському патріархату Українська православна церква (УПЦ МП). З тим, щоби переконатися в цьому, достатньо хоча б переглянути назви матеріалів у періодиці чи на сайтах, які належать окремим єпархіям цієї Церкви. Чимало публікацій присвячено російському самодержавству, російській версії історії України, обстоюванню російського шовінізму, ідеалізації «руського мира» як ідеології сучасного російського неоколоніалізму. Відомий «рупор» РПЦ протоієрей В. Чаплін ще на початку 2012 року конкретизував, що мусять означати ті «рішучі кроки з боку Росії» щодо України: «Я думаю, що нужно подумать сегодня о мощном военном присутствии России во всех регионах, где люди просят защиты от оранжевых экспериментов, от разного рода «цветных революций». Даже если России нужно будет участвовать в боевых действиях, этого не нужно сегодня бояться: армии нужно наконец дать настоящую работу». УПЦ МП навіть формально не засудила російську інтервенцію на нашу землю, не назвала РФ агресором. Водночас, повторюючи слова Патріарха Московського, її духовенство взялося повчати про якусь «братоубийственную», «междоусобную брань на Украине», проповідувати «о примирении враждующих сторон» і що їхня Церква «делает все возможное, чтобы как можно скорее на востоке Украине воцарился мир и были решены все проблемы». Незважаючи на подібні заклики, чіткі факти співпраці УПЦ МП із сепаратистами, глава УПЦ МП заперече наявність у цій Церкві священників, які підтримують сепаратизм. Слід зазначити, що видання УПЦ МП, які публікують антиукраїнські матеріали, дарма, що вони благословляються ієрархами цієї конфесії, водночас не є офіційними друкованими органами УПЦ МП. Деякі спільноти віруючих, братства цієї Церкви є більше громадсько-політичними об'єднаннями, оскільки їхня діяльність є суто політичною, спрямованою проти України. Офіційна УПЦ МП, з огляду на їхній явно політичний характер, *de jure* відмежовується від них, проте *de facto* підтримує. У православній риторикі цієї нової політичної ідеології «руського мира» можна розглядати цінності марксизму-ленінізму, цінності радянської системи. Зазначу, що церковна риторика Росії часто не є християнською, а саме православною. Адже слово «християнство» мало вживаються, бо асоціюються з католицькою, протестантською чи греко-католицькою Церквами. Цей імперський варіант православ'я став популярною державною ідеологією, яка привернула увагу багатьох людей у Церкві, бо вони зіткнулися зі звичними цінностями. Перша цінність – це обожнення країни та держави. Це схоже на обожнення Сталіна та радянських лідерів. Я вважаю, що радянська ідеологія має релігійне підґрунтя і ознакою цього є той ореол, який створювали навколо радянських лідерів і самого Сталіна. Це був явний акт обожнення. І після смерті мільйонів цього «бога Сталіна» зростає.

Зараз ми переживаємо розквіт неосталінізму, відродження, ренесансу цієї політичної релігії. Загалом кожен, хто не росіянин і не православний, – той ворог. Вороги народу – це тепер у нас вороги Церкви. Розглянемо таку ситуацію: людина приходить до церкви, починає каятися у своїх гріхах. Вчора вона почувалася поважною, а сьогодні, прочитавши список гріхів, відчула себе ніким. Людина отримує відкриття, що вона грішник. І це так принизливо. Але тут до неї підходять і кажуть: *«Зате ти росіянин, зате православний, зате ти все одно найкращий»*. Людина починає роздуватися на очах. І ось цей грішник знову краший і знову перший. Людина легко трансформується. Так відбувається зомбування пропагандою. Мені здається, що гордість – це і є психологічна основа, яку й використовують у цій грі. Згідно з цією ідеологією, святих поділяють за різними родами військ. У кожного роду є свої покровителі. Таким чином відбувається милітаризація православ'я. Перед нами вже готова ідеологія, яка на певному етапі хоче набути всесвітнього значення. Свята Русь стоїть на сторожі духовного спасіння світу і захищає усе людство від загибелі. Все це тоді набуває космічного значення. Для ідеологів цієї пропаганди було важливо надати Святій Русі всесвітнього міжнародного значення. Щоби весь світ звернув на це увагу. Щоб у різних країнах створити такі собі bastions руського світу, нового вчення і щоби через них агенти ФСБ могли працювати зі свідомістю місцевого населення (за часів Сталіна так відроджували Руську Православну Церкву, створивши нову сталінську патріархію у 1943 році, яка підкорялася КПР). Важливо було створити мережу, через яку «руський мир» починає проповідувати релігійне, культурне та мовне вчення. Цей світогляд об'єднує всіх людей, які говорять російською мовою і належать до так званої «русської культури». Виявляється, росіяни – це не просто етнос, це духовна верства. А «руський мир» – це такий покров над світом, під яким збираються різні національності, тому в ядро

«русского мира» записали і Україну, і Білорусь. У концепції «русского мира» немає ніякої ієрархії цінностей. Коли запитати ідеологів «русского мира» про ціннісне духовне ядро чи хоча би євангельські цитати, які можна вивести в цій ідеї на передній план, вони почуваються у безвиході. Вони фактично не цитують Євангелія і не згадують про Ісуса Христа. Не згадується слово «Біблія». Найголовніші поняття, які звучать з трибун – це Росія, Церква, держава, а тоді – Свята Русь, «русский мир», руська культура, руська цивілізація. Це штучний організм, який насправді налаштований на те, щоби не дати Росії розпастися на окремі нові держави і повернути території Радянського Союзу під владу Кремля. Видається так, начебто Росія, а не Україна зазнала агресивного нападу. Потрібно зрозуміти, що, якщо говорять про мир, то це означає, що виправдовується війна. Це давній радянський спосіб. Певна річ, Церква не піднімала свій голос проти агресії в Угорщині, Чехословаччині, Афганістані, зате весь час боролася за мир.

Сьогодні Церква також позиціонує себе як миротворець. Водночас Патріарх Кирило стверджує, що в Україні йде братовбивча, громадянська та релігійна війна. А «русский мир» – це жертва війни, бо всякі «розкольники» греко-католики нападають на «істинне християнство», яким є російське православ'я. Відтак агресор позиціонується як жертва. Війну на сході України позиціонують як війну проти Росії, як спроби знищення істинного християнства на Сході. Патріарх Кирило сказав, що канонічною територією РПЦ вважає територію колишнього Радянського Союзу. Більше того, зазначалося, що православний віруючий будь-якої країни є членом РПЦ МП, тобто альтернативне православ'я неможливе. З 2006 року ідеологи «русского мира» починають розвивати ідею України як канонічної території РПЦ МП. Паралельно розвивали ідею, що тільки імперія і монархія є соціальною концепцією РПЦ. Відповідно тільки імперія може втримати світ від остаточного розпаду, бездуховності та падіння. Усе це зводиться до простого висновку – Росія повинна повернути собі територію імперії. Будь-які розмови про державну чи церковну незалежність сприймаються як робота ворога. Він не лише прагне загинути великої Святої Русі, але й небезпечний для існування людства.

Віруючі в Росії не відчують відповідальності за те, що проголошується від імені їх Церкви, яка політика підтримується і яка ідеологія просувається. Мовляв, мене це не стосується, мені важливо прийти – ми маємо дуже доброго «батьошк», який займається духовним спасінням.–»А ви розумієте, що Церква, до якої ви належите, виправдовує масові вбивства людей і ви мимоволі також стаєте співучасниками злочину? Знаєте, що від імені РПЦ люди йдуть вбивати в Україну і Сирію? Ви що відповідальність розумієте?» – *«Ні, ми не несемо за це відповідальності і не треба ніякої політики»* Православ'я перетворюється у нову політичну тоталітарну ідеологію, яка виправдовує агресію всередині країни і за кордоном.

Висновки. Отже, «русский мир» – це ідеологія війни, яка представляє агресію як миротворчість, яка представляє агресора як жертву, а жертву як агресора. Це ідеологія, яка виправдовує будь-яке насилля духовно-моральною місією Росії. Але В. Путін у парі з Патріархом Кирилом спровокували потужний процес становлення, гуртування й гартування українців як нації – усвідомлення себе нацією. Тепер уже можна сказати відверто: «Русский мир» у версії Патріарха Кирила в Україні не пройде. Вся його «любов» насправді була лише прелюдією до військової агресії Кремля проти України. Виходить, що «любов» Патріарха Кирила до України від путінської агресії проти неї відділяв лише один крок – крок російського окупанта на українську землю. Повернення Росії до імперського статусу, до колишніх імперських кордонів становить нині головне завдання Кремля і Московської патріархії. Це добре видно саме зараз, коли ідеологія «русского мира» показала своє справжнє обличчя, свою істинну антиукраїнську суть. Ідеологія «русского мира» в Україні мусить бути офіційно засуджена і заборонена як ворожа, антидержавна. Зараз, як ніколи до цього, для УПЦ МП випав шанс реально довести свою відданість Україні, українському народові, власне, довести свою українськість. Першим кроком до цього мусить постати офіційне засудження УПЦ МП «русского мира» і, як наслідок, відмова від нього.

Література

1. Волкова Є. Ідеологія «русского мира» як релігія війни [Електронний ресурс]. –2016 – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/51719>
2. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
3. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
4. Гуржи В. Наслідки реалізації доктрини «Русский мир» в Україні / Володимир Гуржи // Схід. – 2015. – № 2 (134), спецвипуск. лютий. – С. 34-39.
5. Потапенко Я. Історико-політичні та соціокультурні наслідки впровадження псевдорелігійної концепції «русского мира» в сучасній Україні.– Наукові записки з української історії. Збірник наукових статей. Випуск 33, 2013. – С. 291–297.
6. Радио «Русская служба новостей»: Интервью протоиерея Всеволода Чаплина // Interfax. [Електронний ресурс]. – 2013 – Режим доступу: <http://www.interfax-religion.ru/?act=radio&div=1639>
7. Якубова Л., Головки В., Примаченко Я. Русский мир на Донбасі та в Криму: історичні витоки, політична технологія, інструмент агресії: (Аналітична доповідь) / Інститут історії України НАН України.– Київ, 2018.– 227 с.